



Rev. Richard Rogan
St. Cyril Church
62 St. Mark's Pl.
New York, N.Y.
10003

FOREIGN

RIT
SE ONLYServing Chicago, Milwaukee, Waukegan, Duluth, Joliet, San Francisco
Pittsburgh, New York, Toronto, Montreal, Lethbridge, WinnipegSLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

NO. 77

CLEVELAND, OHIO, THURSDAY MORNING, MAY 15, 1975

LETO LXXVII.—VOL. LXXVII

KISSINGER VIDI OVIRO V POMIRJEVANJU Z ZSSR

Državni tajnik je dejal v svojem govoru v St. Louisu, da predstavlja sovjetsko izkoriščanje strateških priložnosti oviro pomirjevanju med ZDA in ZSSR. Nova trenja lahko spodkopijejo vse, kar je bilo doslej doseženo.

WASHINGTON, D.C. — Državni tajnik Henry Kissinger je imel v začetku tedna govor v St. Louisu v državi Missouri, nato pa se tiskovno konferenco. V govoru pred Svetom za svetovne zadeve je Kissinger razlagal ameriško zunanjo politiko in njene cilje in pozival k udeležbi pri reševanju svetovnih vprašanj in zadev v povietnamski dobi.

"Dejstvo, da nismo uspeli v eni nalogi, ne pomeni, da ne bomo uspeli v drugih," je poudaril državni tajnik in nadaljeval: "Če v dobi po Vietnamu bežimo pred odgovornostjo tako nepremišljeno, kot smo hoteli v obveznosti pred enim desetletjem, se bomo gotovo znašli v dobi kaosa in nevarnosti, veliko večji od vseh naših preteklih skušenj."

Dr. H. Kissinger je izjavil, da smatra zvezna vlada "naše zavznike in prijatelje za našo prvo odgovornost". Nato je razpravljao o odnosih s Sovjetsko zvezo. Na tem polju je prva naloga preprečevanje jedrske vojne. Navedel je dosežke na tem polju ter opozoril na razširitev odnosov na gospodarskem in kulturnem področju. Dejal je, da je bila dosežena "politična in vojaška ustalitev v Evropi, da pa drugod v tem pogledu ni bilo uspeha".

"Razširitev sovjetske vojaške sile in njena raztegnitev preko vsega sveta sta za nas resna skrb. Pripravljenost Sovjetske zveze za izkoriščanje strateških priložnosti... predstavlja težko breme za detento. Če se ta preobrne v obrazec za še več izbrana izkoriščanja priložnosti, bodo novi tokovi v odnosih ZDA in ZSSR v nevarnosti. Če bodo naša trenja na robu ostala in če bolj, če se bodo zaostila, bo napredek, ki je bil doslej dosežen, končno spodkopan," je dejal Kissinger.

Posebej je poudaril da "moramo prerasti stališče, da je vsak naš neuspeh sovjetski uspeh in da je vsaka težava, ki jo imamo, posledica s o v j e t s k e delovanja". Opozoril je na potrebo edinosti doma, če naj uspevamo v svetu.

Dr. Henry Kissinger bo v začetku tedna imel razgovore s sovjetskimi zunanjim ministrom A. Gromikom na Dunaju, od tam poje na razgovore z nemškimi voditelji v Bonn, od koder bo obiskal Zahodni Berlin, pa nato letel v Ankaru na sestanek članic CENTO (Central Treaty Organization). Koncem tedna se bo vrnil v Washington, da se bo s predsednikom Fordom dogovoril o predsednikovem obisku v Evropi, najprej na sestanku NATO, nato v Madridu, Salzburgu in Rimu.

Vremenski prerok

Večinoma jasno, popoldne postopna pobačitev z verjetnostjo dežja, najvišja temperatura okoli 70 F (21 C). Nocoj verjetnost dežja 50%, jutri 20%.

Palestinci ne bodo zastopani v Ženevi

Arabski voditelji se ne morejo zediniti za skupno stališče, zato izgledi za uspeh konference v Ženevi niso posebno dobri.

BEIRUT, Lib. — Voditelji Palestinskih Arabcev so izgubili upanje, da bi bili ti zastopani na konferenci v Ženevi za Srednji vzhod. ZDA tako udeležbi za sedaj odklanjajo, Izrael pa je odločno izjavil, da na njo ne pristane.

Zdi se, da je tudi Sovjetska zveza prišla do zaključka, da je zaenkrat verjetno boljše, da Palestinski Arabci na konferenci niso zastopani.

V vodstvu Palestinske osvobodilne organizacije, ki jo vodi Yasir Arafat, sodijo, da bodo zaključki v Ženevi, če bo konferenca tam uspela, potrjeni končno v Združenih narodih, kjer bodo oni zastopani. Tam naj bi bile njihove pravice določene in končno potrjene ter vključene v skupen sporazum o ureditvi Srednjega vzhoda in miru med Arabci in Izraelci.

Moskva se je prizadevala zadnje mesece doseči edinstvo stališč pri voditeljih arabskih držav, pa po vsem sodeč ni uspela. V Moskvi so bili zastopniki Egipta, Sirije, Iraka in Yasir Arafat, predsednik vlade A. Kossygin je sedaj na obisku v Libiji in v Tuniziji.

Predsednik Egipta Sadat je obiskal Kuvaيت, Irak, poje v Jordanijo in Sirijo. Tudi on se prizadeva za doseg enotnih stališč. Med tem je prišlo med Sirijo in Irakom do tako ostrega spora, da pričakujejo prekinitev vseh stikov med njima.

Poseben sestanek OAD za ukinitve bojkota Kube

WASHINGTON, D.C. — Na posvetovanju Organizacije ameriških držav — OAD tod je bilo sklenjeno, da bo v juliju posebni sestanek OAD v Kostariki, kjer bodo uredili vse potrebno za ukinitve bojkota Kube. Potrebna je sprememba določil, ker za ukinitve bojkota ni dvotretjinske večine, kot jo določila zahtevajo.

Tako bodo v Kostariki spreminili določila za take sklepe od dvotretjinske na navadno večino. Ko bo ta sprememba potrjena, bo mogoče bojkot Kube končati.

Kambodžanci bi le radi pomoč iz tujine

BANGKOK, Taj. — Komunistična vlada Kambodže je prve dni izjavila, da ne mara od nikogar nobene gospodarske pomoči. Ta teden je prišla do drugega zaključka.

Izjavila je, da je dobrodošla vsaka pomoč, toda mora biti brez vsakih pogojev in obveznosti. Nobena taka pomoč ne bo motila temeljnih načel "neodvisnosti, nevtralnosti in neuvrščenosti", je objavil radio Phnom Penh.

Britanske stiske

Ko inflacija povsod v industrijsko razvitih državah popušča, je v Veliki Britaniji porastla.

LONDON, Vel. Brit. — Velika Britanija se ne more sprijazniti z dejstvom, da živi preko svojih dohodkov in da tako ne bo več moglo dolgo iti. Tekom 12 mesecev od lanskega do letošnjega marca so cene porastle povprečno za 21%, v zadnjih treh mesecih pa so rastle celo na povprečni ravni 25%. To je posebno opazno in težavno, ker je inflacija po vseh ostalih industrijsko razvitih državah močno popustila.

V Italiji se je v zadnjih 3 mesecih zmanjšala na povprečno raven 15,4%, v Franciji na 11,4%, v ZDA na 7,8%, v Zahodni Nemčiji na 7,1%, na Japonskem pa celo na 4,9%.

Ko so delavske unije v drugih industrijskih državah v svojih zahtevah po višjih plačah postale umirjene, so britanske enakoj bojevitve in zahtevne. Hočejo večje in večje plače, ne brigajo pa se za večjo produktivnost, s katero bi bilo mogoče povečane plače kriti.

Predsednik vlade Harold Wilson je v začetku tega tedna v nastopu na televiziji navedel jasno, da je Velika Britanija v največji gospodarski krizi od leta 1931. Po njegovem ima še vedno možnosti, da se reši iz stiske, toda za to so potrebne žrtve. Očitno je, da se bodo morali Britanci sprijazniti z znižanjem svoje življenjske ravni in z vztrajnejšim in učinkovitejšim delom. Treba se bo odločiti vrsti ugodnosti in predpravic in se trdo lotiti dela. Vlada se tega zaveda in položaja prav nič ne prikriva, delavske unije pa se upirajo in nasprotujejo predlogom in načrtom vlade, v kateri imajo one dejansko preko delavske stranke odločilno besedo.

AMERIŠKA LADJA IN NJENO MOSTVO REŠENA IZ KAMBODŽANSKIH ROK

Ameriške oborožene sile so včeraj rešile ladjo Mayaguez, ki so jo Kambodžanci v ponedeljek ugrabili, zasedli mali otok Koh Tang, izsilile izročitev ladjine posadke z napadom na letalsko-pomorsko oporišče pri pristanišču Kompung Som. Po doslej objavljenih podatkih sta 2 ameriška marina mrtva, 8 pa ranjenih.



WASHINGTON, D.C. — Predsednik Gerald R. Ford je nekaj po polnoči danes zjutraj objavil, da so ameriške oborožene sile, ki so v torek potopile tri kambodžanske bojne čolne, včeraj osvobodile ameriško ladjo Mayaguez in prisilile vlado Kambodže, da je izročila svojo posadko v ponedeljek ugrabljeni ameriške ladje. Ameriški marini so zasedli otok Koh Tang po precejšnjem odporu, letalske sile pa so napadle kambodžansko letalsko-pomorsko oporišče pri Kompung Som. Pri tem napadu naj bi bilo uničenih na tleh kak ducat kambodžanskih letal in potopljenih par bojnih čolnov. Nastop ameriških oboroženih sil je bil nagel, učinkovit in je dosegel postavljeni cilj, zato je žel v javnosti in Kongresu splošno odobravanje.

Ladja ugrabljena v ponedeljek

Kambodžanski bojni čolni so ustavili ameriško ladjo Mayaguez v ponedeljek, ko je plula kakih 80 milj od kambodžanske obale in kakih 8 milj od malega otoka, ki si ga lastita Kambodža in Južni Vietnam. Kambodžan-

ci so ladjo zadržali in niso dali nobenega odgovora na zahtevo vlade ZDA, da ladjo in posadko takoj izpuste. Ko je izgledalo, da hočejo posadko ladje, ki so jo s te prepeljali na otok bližje obali Kambodže, so ameriška letala napadla kambodžanske vojne ladje in tri od njih potopile, nekaj pa jih poškodovale. Po vsem sodeč je ta ameriški nastop preprečil premestitev ujetih posadke ameriške ladje na kambodžansko celino.

Napad na kambodžanske vojne ladje

Vlada ZDA je poskušala ladjo Mayaguez in njeno posadko osvoboditi s posredovanjem Pekinga. Kambodža baje ni dala nobenega odgovora in predsednik Ford ter njegovi svetovalci so se odločili za uporabo sile. Po ponovni seji Narodnega varnostnega sveta je predsednik Ford obrazložil kongresnim vodnikom svoj načrt in dobil zanj podporo. Senat je včeraj v posebni resoluciji odobril odločen predsednikov nastop.

Osvoboditev ladje Mayaguez

ZDA so poslale na Tajsko 1100 marinov, v Tajski zaliv pa so plule ameriške vojne ladje. Ko so bile te včeraj na mestu, so helikopterji prenesli marine z oporišč na Tajskem na ameriško vojno ladjo, nato pa so zasedli ugrabljeno ameriško trgovsko ladjo Mayaguez, na kateri je bil še ves tovor, pa nobene posadke.

S helikopterji se je na otoku Koh Tang izkrcalo najprej 125 marinov, ko pa je bil odpor močan in trdovraten, so prvi skupini sledili drugi. Skupno je sodelovalo pri nastopu na otoku 250 marinov, od katerih sta dva mrtva, 8 pa ranjenih, kot je bilo rečeno danes zjutraj. Podrobnosti še niso bile objavljene.

Osvoboditev posadke

Istčasno so ameriške letalske sile v podporo nastopu marinov pri reševanju ladje Mayaguez in njene posadke, napadle letalsko-pomorsko oporišče na celini v bližini pristanišča Kompung

Som. Ni bilo dolgo, ko je priplula kambodžanska ladja z razobešeno belo zastavo do ameriškega rušilca Wilson in mu izročila mostvo ladje Mayaguez.

Vlada ZDA je sporočila kambodžanski vladi, da bo takoj ustavila vse sovražnosti, kakor hitro bo posadka ladje izročena Amerikancem.

Pri nastopu oboroženih sil ZDA so sodelovale letalonilka Coral Sea, rušilec Wilson in še par drugih vojni ladij. Na poti v Tajski zaliv sta letalonilki Hancock in Okinawa, v pripravljenosti pa je tudi del ostalih ameriških oboroženih sil na Pacifiku.

Tajska se jezi

Vlada tajske je včeraj glasno protestirala proti prihodu ameriških marinov in trdila, da so ti prišli brez njene predhodne vednosti in dovoljenja. Zahtevala je, da so do 8. zvečer umaknjeni z njenih tal. To se seveda ni zgodilo, pač pa so ti marini osvobodili ameriško ladjo Mayaguez in zasedli kambodžanski otok Koh Tang.

Vlada ZDA je danes izjavila po ponovni zahtevi Tajske, da morajo marini danes iz Tajske, da bodo ti umaknjeni takoj, ko bodo na razpolago ladje, da jih vzamejo na krov.

Zdi se, da so Tajci glasnejši s protesti, da bi bolj prepričali Kambodžance, da oni pri nastopu ZDA niso imeli nič zraven in da hočejo živeti v miru in dobrem sosedstvu s Kambodžo.

Ameriški odločni in nagli vojaški nastop za rešitev ladje in njene posadke je bil sprejet v javnosti in v Kongresu s splošnim odobravanjem. Le nekateri so bili kritični, tako je sen. McGovern dejal, da je predsednik Ford poslal oborožene sile prehitro, ker ni počakal na diplomatsko posredovanje preko Pekinga.

ZSSR pokazala svoje vesoljsko središče tujim novinarjem

KALININGRAD, ZSSR. — Sovjetski zastopniki so v ponedeljek povabili v sovjetsko-jedrsko središče tod tuje novinarje in jim ga razkazali kot del priprave na skupni ameriško-sovjetski polet v vesolje v letošnjem juliju.

Iz Clevelanda in okolice

Seja — Društvo sv. Jožefa št. 169 KS-KJ ima nocoj ob 8. redno mesečno sejo v Slovenskem domu na Holmes Avenue.

"Freedom Train" — V Cleveland je včeraj pripeljal "American Freedom Train" in se ustavil za Stadionom v mestu. Sestavljen je iz 23 voz, od tega 8 razstavah z različnimi historičnimi dokumenti. Vlak bo obiskal rane kraje v ZDA v zvezi s praznovanjem 20-letnice ustanovitve ZDA.

Bombašem za petami?

Policija išče dva moška, ki naj bi bila v zvezi z bombnim napadom na hišo D. Greena na Waterloo Rd. pretekli ponedeljek zjutraj. Zasegla je njuna avtomobila.

JUGOSLAVIJA POKAZALA MODERNO SOVJETSKO OROŽJE IN OPREMO

BEograd, SFRJ. — Ob letnico konca druge svetovne vojne je Jugoslavija letos praznovala z obsežno vojaško paradno, pri kateri je prvič pokazala rakete sovjetskega izdelka, pa tudi nekaj lastnega modernega orožja in opreme. Zahodni opazovalci so bili iznenadeni nad raznimi vrstami protiletalskega orožja sovjetskega izdelka, ki ga je Jugoslavija ob tej priložnosti pokazala. V pogledu opreme in orožja so jugoslovanske oborožene sile modernejšie in učinkovitejše, kot so sodili.

Jugoslavija je bistveno izpopolnila svojo oborožitev in to pretežno iz sovjetskih vi-

rov. Tuji opazovalci niso gotovi, kolikšne količine modernega orožja je Jugoslavija dobila iz Sovjetske zveze, sodijo pa, da dobave tega orožja niso znak kakne nove tesnejše vezi med Beogradom in Moskvjo.

Med sovjetskimi raketami so nekatere naj modernije vrste za streljanje na letala s tal kot tudi raketa za streljanje s tal na cilje na tleh (Zab-7). Prvič so pokazali v Jugoslaviji sovjetske rakete vrste SA-3, obrambno orožje proti letalom v veliki višini, SA-6, namenjene obrambi pred nizko letječimi letali, in SA-7, pehotno orožje, ki ga je mogoče rabiti z ramena vo-

jaka in sledi letalu s posebnim vodilnim sistemom na temelju vročine, ki jo pušča v zrak letalski motor.

Med doma izdelanim orožjem po sovjetski licenci je raketa proti tankom, naprava za množično izstreljevanje raket, nova vrsta oklopnega voza, oborožena z raketami in 22 mm topom, lovsko jet letalo "Orel", ki ga je Jugoslavija razvila skupaj z Romunijo in ga skupno gradijo za letalstvo obeh držav. V paradi so bile vrste sovjetskih tankov, letal in helikopterjev.

Vojaški paradi je osebno prisostvoval Tito, navzoče pa so bile poleg sovjetske dele-

gacije tudi francoska, britanska in ameriška. V tej sta bila bivši kong. John Blatnik iz Minnesote in gen. Clay Buckingham, namestnik načelnika glavnega stana armade ZDA v Evropi.

Zahodni opazovalci v Jugoslaviji "ne vidijo", kot trdi sodelavec "Washington Post" v Beogradu, v dobavah novega sovjetskega orožja in opreme oboroženim silam Jugoslavije nobenega znaka novih, tesnejših stikov med Beogradom in Moskvjo, toda te vsekakor pomenijo, da so ti odnosi kljub vsem trenjem, ki so se v zadnjih mesecih ponovno pokazala, vsaj dobri, če že ne prijateljski.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0623 — Cleveland, Ohio 44103

National and International Circulation

Published daily except Wed., Sat., Sun., and holidays, 1st week of July

Managing Editor: Mary Debevec

NAROČNINA:

- Združena države: \$23.00 na leto; \$11.50 za pol leta; \$7.00 za 3 mesece
- Kanado in dežele izven Združenih držav: \$25.00 na leto; \$12.50 za pol leta; \$7.50 za 3 mesece

Petkova izdaja \$7.00 na leto

SUBSCRIPTION RATES:

- United States: \$23.00 per year; \$11.50 for 6 months; \$7.00 for 3 months
- Canada and Foreign Countries: \$25.00 per year; \$12.50 for 6 months; \$7.50 for 3 months

Friday Edition \$7.00 for one year.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO



No. 77 Thursday, May 15, 1975

Jože Vovk:

Ob tridesetletnici smrti naših junakov in mučencev

Da bi postavil veliko žaloigro iz leta 1945 v pravi okvir, je treba, da posežem nazaj v dobo med prvo in drugo svetovno vojno.

Na katoliški strani se je versko in kulturno življenje razgibalo, ne brez težav seveda, pod vodstvom škofa Gregorija Rožmana, dr. Korošca, dr. Kulovca, dr. Kreka in drugih. Dobivalo je zunanjo podobo v organiziranem življenju mladine in odraslih in se na zunaj pokazalo zlasti v dveh kongresih leta 1935 in 1939. Politično smo kajpak imeli ostre borbe za demokratično svobodo med jugoslovanskimi narodi in strankami; tik pred drugo vojno smo prišli do nekega sporazuma med Srbi in Hrvatji. Naš slovenski politični voditelj dr. Anton Korošec je umrl decembra 1940 in pred smrtjo napovedal razpad Jugoslavije.

Naši nasprotniki, Komunistična partija Slovenije je životarila do leta 1933. V tem letu, ko je v Nemčiji prišel nacizem do oblasti v svobodnih volitvah, se je komunizem po vsem svetu reorganiziral po idejnih smernicah Bolgara Dimitrova. Njegove misli so bile: Z odkritim nastopom komunisti ne moremo doseči, kar hočemo: ljudje se nas boje in se preplašeni umikajo. Naših ciljev ne moremo in ne smemo zatajiti, spremeniti moramo taktiko. Oznanjamo, da se borimo za vsako stvar, ki si jo ljudje želimo; skrijmo se v vsa gibanja in organizacije nasprotnikov in tam delajmo z lažjo in prevaro, da se nasprotne organizacije rušijo in naša stvar dviga.

Takoj smo začutili v vsem življenju veliko razliko. Laži, ki so jih kovali v centrali v Ljubljani, so se v istem dnevu razširile po tovarnah in delavnicah ter šolah in uradih in potem po osebnem stiku do zadnje hribovske vasice: "Nekaj mora biti res, saj se povsod isto govori!" Dosledni in zviti so bili napadi na naše vodilne moške, škof Rožman je bil prvi med njimi ("le v vrh lete z neba strele!") V katoliških organizacijah, v Marijinih družbah se je širil veri in duhovniku sovražno duh. V tem vzdušju je mogel nadškof Jeglič nekaj dni pred svojo smrtjo v Celju govoriti zares preroške besede našim fantom in možem: "Živimo v velikih časih kot še nikoli. Naš čas je velik, ker dela veliko hudobijo, ker dela mučenike... Toda imeli bomo še večje čase, morda še hujše čase. Hudobija bo rastla, tudi pri nas je že začela s svojim groznim delom. Možje in fantje upam, da se boste z vso krepostjo uprli njenemu prodiranju. Satan ima že svojo fronto, pa tudi Kristus ima svojo! Ta fronta ste vi, možje in fantje!"

Druga svetovna vojna se je bolj in bolj javljala na obzorju. Jugoslovanska armada je klicala rezerviste na orožne vaje; komunisti so med njimi razpihali odpor proti vojni in nerazpoloženje zoper državo. To ni bilo težko delo. Za naše komuniste je bilo vse v redu, kar se je godilo na Poljskem 1939, v Franciji 1940 in pri nas 1941, saj sta bila Hitler in Stalin v zvezi, ta dva bosta reševala svet, ali še bolj prav: Stalin hrani svojo moč za zadnji udar, ki bo uvelodel komunizem po vsem svetu.

Ko je Nemčija 22. junija 1941 napadla Rusijo, je nastalo za nekaj časa pri nas zatišje. Komunisti so čakali novih navodil in prišla so: Vse vpreči v boj zoper Hitlerja. Tudi to ni bilo pretežko, bilo pa je brezvestno gnati majhen narod v tak neenak boj zoper tako močnega nasprotnika. Značilno je bilo, da je komunistična partija le v začetku dovolila, da so se ji pridružile nekatere skupine zlasti krščanski socialci pod Kocbekom; kmalu pa je v takozvani Dolomitski izjavi zahtevala, da so se vse skupine odrekle pravicam v gibanju in se podredile izključnemu vodji: Komunistični partiji.

V zimi leta 1941/42 so na ljubljanskih ulicah začele padati prve žrtve, kasneje sta bila med njimi profesor dr. Lambert Ehrlich in ban Marko Natlačen. Spomladi 1942 se je komunistična revolucija pod krinko Osvobodilne fronte prenesla na deželo in sicer v Ljubljansko pokrajino, zasedeno po Italijanih. Poleg mesta Ljubljane je obsegala najbolj reven del slovenske zemlje: Dolensko s Suho in Belo Krajino in del Notranjske. Ne smemo pozabiti, da je bil ta del Slovenije in stari Jugoslaviji zapostavljen: brez industrije, povečini brez elektrike, s številnim proletariatom, ki so ga partizani dovolj lahko mobilizirali in nahujskali.

Ni prav, če so dosledno pozabljali, da se slovenski osvobodilni boj ni vršil v bogati Štajerski ali turistični Gorenjski, ampak v nerazviti Dolenski in Notranjski. Glavnina 10.000 mož in fantov je bila pač iz Ljubljanske pokrajine: vozili so jih v zapušteni Kočevski Rog; prav je, da se ne pozabi! Le pogled "Pravi obraz osvobodilne fronte" in videl boš povečini dolenske in notranjske kraje in cerkve, može in žene, družine in duhovnike od tam: vse žrtve revolucije. Še danes se ne sme to in ono pozidati: iz masčevanja oblastniki ne puste: "Ljudstvo ne dovoli; ljudstvo smo mi!" (Dajle jutri)

BESEDA IZ NARODA

Spominski dnevi

CLEVELAND, O. — Zgodovina je proučevanje vsega, kar je človeštvo storilo do tega trenutka. Četudi bi bila zgodovina omejena samo na tiste mesece po drugi svetovni vojni, bi eden sam človek ne mogel vedeti za to ogromno število datumov, krajev in imen.

Vendar v šest tisoč letih, odkar se zgodovina piše, je vzcvetelo le nekaj slavnih vzorov, za katere so ljudje voljno žrtvovali družino, dom in življenje. Vsak človek lahko pozna te vzore in je z vsem svojim srcem in razumom prepričan vanje.

Med najvažnejšimi vzori v zgodovini je demokracija, ki daje svobodo in dostojanstvo narodu. Narod ima svojo kulturo in svoje običaje. Narod ne pozna meje časa. Slovenci, ki so živeli pred tisoč leti, so enako člani slovenskega naroda kot Slovenci, ki danes živimo, kot oni, ki niso še rojeni.

Naš narod je imel uspehe v svoji zgodovini, imel pa je tudi tragedije. Ta mesec poteka 30. obletnica največje slovenske tragedije.

So ljudje, ki pravijo, da je to preteklost, ki naj se pozabi. Pozabiti tisoče, ki so žrtvovali družine, domove in življenje, bi bilo prav tako kruto, kot so kruta vsa komunistična mučenja po svetu.

Da, bilo je pred tridesetimi leti. Praviš, ker nisi nikogar izgubil, da se to tebe ne tiče. Res? Ker je slovenski narod trpel, si trpel tudi ti.

V Clevelandu smo srečni, ker imamo cvetočo, zdravo in svobodno slovensko skupnost s svojo dediščino in kulturo. Del kulture in dediščine je torej tudi tragedija komunističnega pokola.

Da bi ohranili tudi ta žalostni del dediščine, sta 17. in 18. maj določena kot spominska dneva, ki sta torej za vse Slovence ne glede na starost, ne glede na poklic, ne glede koliko časa žive v Ameriki in ne glede na kakšno drugo opredeljenost.

V soboto, 17. maja, bo v dvorani pri Sv. Vidu ob 7.30 spominski program, pri katerem bo sodelovalo tudi več slovenskih kulturnih društev.

V nedeljo, 18. maja, ob 2. polpoldne bo pri Mariji Vnebovzeti v isti namen darovana sv. maša. Prosimo za udeležbo narodnih noš pri sv. maši.

Za Zvezo slovenske mladine:

Janez Tominc
Martina Košnik
Peter Dragar
Milan Gorenšek
Mojca Slak
Tone Lavriša

Plodno polje

CLEVELAND, O. — Vsak dan se otroci rodijo in vsak dan staršji umirajo. To je zakon življenja. Na to se človek živo spomni, ko se udeleži kakega mladinskega nastopa, recimo pri Mladih harmonikarjih, pri prireditvah Slovenskih šol ali drugod. Samo po sebi sklepajo nekateri, ki na take prireditve ne hodijo, saj je vedno enako, nič novega. Pa pozabljajo veliko srečo mlade mamice, ko njen otrok z vso nerodnostjo prvič začneblja: "mam-ma!" Pa je to morda njen že tretji otrok ali po številu še mnogo več. Nič drugače ni pri nas in prav nič drugače pri sosedu in drugod. Ta "mam-ma" je vedno svež, je vedno nov, je doživljaj, znak razvoja, življenja, ne samo za mamico, je za vso družino, za vso skupnost v ožjem ali širšem pomenu besede, naroda ali človeka.

veške družbe sploh. Res nič novega, pa vendar tako novo in edinstveno, vredno vse naše pozornosti in če to preziramo, si ne dajemo najodličnejšega spričevala razgledanosti.

Učiteljski zbor Slovenske sobotne šole pri Sv. Vidu je žel lep uspeh svojega žrtvovanja vsako soboto, ko je sejal seme slovenske besede v mlada slovenska srca, ki naj ne pozabijo, da so njihovi starši izšli iz enega najlepših krajev zemlje ter iz naroda, ki ne šteje milijone pripadnikov, pa po svoji kulturi za nobenim na svetu ne zaostaja, s prireditvijo Materinskega dne preteklo nedeljo.

Velik oder farne dvorane pri Sv. Vidu je bil prepoln mladih pevcev iz vseh osmih razredov sobotne slovenske šole, ki so otvorili popoldansko prireditev pod vodstvom pevovodje g. Miodraga Savernika. Res, kakega bivšega "Slavčka" ali šolanega "Korotana" glasovi niso dosegli, pa so vseeno dobro zapeli.

Za tem otvoritvenim nastopom so se vrstile točke po posameznih razredih od otroškega vrta, pri katerem smo v osnovi že začutili bodoče pesalce "Kresa". Hudo nam je bilo pri prvem razredu, da so punčke "mladih mamic" kar naenkrat hkrati "zbolele" in je moral priti zdravnik in "mladi vojaki" so se strašljivo predstavili z napoleonskimi čeladami in puškami, ki pa menda, k sreči, niso bile "naladane". Prav za spomladanske dni je "Ciciban, Cicifuj" zborna deklamiral drugi razred.

Tretji razred se je postavil s pesmijo in rajanjem dekle: "Rožic ne bom trgala" in udeležence je bilo strah toliko palic na odru, ki pa so se izkazale kot miroljubne pastirske.

Četrti in peti razred sta nastopila skupaj z "Mary se postavi", kar je spremljal Stefan Vesel s slikami, odgovarjajočimi besedilu točke. Zanimivo je bilo, da so vode "tekle" in "mleli" mleli in "ceste" vodile v tuji svet, nad visokimi vrhovi gora. Res zanimivo! Sodelovalce so deklice, dečki pa so iz teh dveh razredov nastopili posebej s tragično predstavo "Slepec" s petjem in simboličnim kretnjami, ki kažejo, kako bi rad "Samo enkrat videl, kakó sonce gor gre..."

Šesti razred je presenetil s petjem venčka narodnih pesmi, spremljanih s kitarami in harmoniko. Nastopajoči so bili v narodnih nošah. Polno smeja je izvalil dvorani nastop sedmega razreda z "Jakcem pametnjakcem" iz "Pravljinega sveta ob Savinji". Osmi razred je podal v treh slikah: "Krst pri Savici" z osrednjo miselnostjo: "Manj strašna smrt je v zemlji krili, kot v sužnosti sončni dnevi".

Cuditi se je tem našim mladim, da so tako lepo izgovarjali slovensko besedo, ko žive v tujem okolju. Gre za to hvala učitelstvu, pa gotovo tudi družinam, ko doma govorijo med seboj slovensko. Pohvaliti moramo tokrat res dobro ozvočenje, ki smo včasih zelo pogrešali pri mladinskih prireditvah. Te materske proslave so se udeležili vsi farni duhovniki z novim župnikom č.g. Pevcem na čelu, katerega je mladina slovenske šole pozdravila s pozdravno deklamacijo. Zdi se, da je novi župnik že takoj prvi dni osvojil srca faranov, ker je njegov nastop očetovsko ljubezniv.

Velika dvorana je bila sicer kar zasedena, pa se vendar pri takih prireditvah le preveč pokaže pomanjkanje navzočnosti ljudi, ki niso najožje povezani z učenci, ki šolo obiskujejo. Vsi, ki jim je slovenstvo kakorkoli pri srcu, bi se morali zave-

dati, da je tu plodno polje, iz katerega bo vzklivala tudi naša bodočnost. Enkrat zamujeno se ne popravi nikdar več. S svojo udeležbo bi morali pokazati našim mladim, kako vrednotimo svojo narodnost in učitelstvu dajati pogum, da v težkih razmerah vzdrži.

J. O-k

Tudi nas ne bi bilo...

CLEVELAND, O. — Ali ni največje veselje, ko gledamo našo mladino, kako pri nastopih lepo slovensko prepevajo, znajo igrati priljubljeno slovensko muziko in obrazi naših mladih deklet in fantov kar žarijo, kadar nastopajo v slovenskih narodnih nošah. Ko smo starejši bili skoraj že prepričani, da bo slovenstvo v Ameriki z našim rodom zamrlo, pa je sedaj v mladini oživel ponos na slovensko poreklo in na domovino svojih staršev.

Vsakega očeta in mater boli, če pri svojih otrocih opazi, da zametujejo ali se celo posmehujejo vsemu, kar je njim bilo drago in sveto. Težko je bilo otrokom dopovedati, koliko trpljenja in grozot smo morali prenesti med vojno in komunistično revolucijo, kako smo morali vse pustiti in bežati, da smo si rešili vsaj življenje. Koliko revščine, zapostavljanja in nerazumevanja za našo težko begunsko usodo smo morali prenašati, predno smo prišli v svobodni svet in začeli novo življenje.

30 let sedaj mineva od tistega časa, ko so se reke beguncev valile po vseh stezah in poteh iz Slovenije k edini rešitvi za življenje, ven preko meje v tujino. Spredej je bilo upanje v rešitev in svobodo, zadaj groza, mučenje in smrt.

Komunistični oblastniki v Sloveniji so vsilili molk o deset-tisočih mučenih in pobitih. 30 let so v domovini ostali množični grobovi mučenih in pobitih zapuščeni, preraščeni kraji. Prepovedano je o tem govoriti, še po 30 letih nikdo ne sme v Kočevski Rog — slovenskih fantov grob. Dolg molk bo bratomorni zločin za vedno prekril s pozabo, mlajši rod o tem ne bo nič vedel.

A glejte, sedaj otroci prav tistih staršev, ki so se pred 30 leti rešili pred smrtjo, prirejajo letos prvič spominske svečanosti za padle žrtve vojske in komunistične revolucije.

Pretrsljivo je njih pričevanje, ko nas vabijo na te spominske svečanosti: "Zavedamo se, da če ne bi božja previdnost pred 30 leti rešila naše starše pred bratomornim pokolom, tudi nas ne bi bilo..."

Da, mladini se ne bi bilo treba nič posebej pripravljati za program teh spominskih svečanosti. Grozote pred 30 leti bi se v vsej resničnosti razgalile pred javnostjo, če bi se le na odru razvstila naša mladina in izpričala, da sedaj živi, ker so se starši rešili pred nasilno smrtjo.

Nastopili bi otroci slovenskih šol in izpričali: "Tudi nas ne bi bilo..."

Vriskač bi zarajala mladina pri Kresu in izpričala: "Tudi nas ne bi bilo..."

Veselo bi nam slovensko izpela mladina pri Korotanu in izpričala: "Tudi nas ne bi bilo..."

Poskočno bi nam zaigrali Mladi harmonikarji in izpričali: "Tudi nas ne bi bilo..." — in še in še...

A ta mladina tudi izpričuje: "Zavedamo se, da homo morali mi ohranjati za bodoči rod te svete in žive ideale!"

Mladina vabi vso slovensko javnost na spominske prireditve, ki jih je sama pripravila: V soboto, 17. maja, ob pol osmih zvečer spominska proslava v šolski dvorani pri Sv. Vidu. V nedeljo, 18. maja, bo ob dveh popoldne spominska sv. maša v

Iz življenja Slovencev v Milwaukeeju

MILWAUKEE, Wis. — Že lep čas ni bilo nobenega glasu s te naše strani. Čakal sem, da se zemlja malo ogreje in da se moje staro pero odaja. Pričakal sem, zato spet pišem. Nekateri radi hero naše novice, drugim pa ni zanje. Naj bo kakorkoli, napisal bom vseeno, kako se pri nas imamo.

Oni dan, bila je sobota, 19. aprila, ko je prvič toplo sonce prijetno ogrelo naše kraje, sem se podal v Triglavski park. Tam sem srečal veliko število rojakov, starejših in mlajših Triglavčanov, ki so bili že v polnem zagonu; z grabljami in vilami v rokah so čistili park. Bilo jih je veselje gledati. Da je šlo delo uspešnejše od rok, je prišel na pomoč še R. Coffelt s traktorjem in prikolico in tako grabljevcem sproti odvažal listje in drugo šaro izpod nog, da je šlo delo hitreje naprej. K delu je priskočil še Ivan Jakos s svojo "mašino", s katero je sin Edi kar spihal listje na kupe in grabljevcem prihranil precej fizičnega dela. Kup nagrabljenega listja in druge šare so potem na za to določenem mestu sežgali.

Zvečerilo se je že bilo, ko je bilo delo končano. Vsi delavci, gotovo že precej utrujeni, so nato sedli k zasluženi malici, ki se jim je gotovo prilegla. Ko so pomalicali, so bili vsi zadovoljni nad storjenim delom, najbolj pa Ivan Bambič, na katerega ramenih leži vsa odgovornost reda in čistote v parku. Izpod pograbljenega listja so se že pokazale prve pomladanske rožice.

Tudi prva majniška nedelja je bila lepa in sončna. Triglavčani so imeli tisti dan svoj članski sestanek v parku kar zunaj pred domom, na soncu. Iz zapisnika zadnjega društvenega sestanka, ki ga je prebral tajnik, je treba omeniti, da se je takrat nahajali v bolnici društveni predsednik Franjo Mejač. Na tem sestanku je bil v veselje vseh navzoč in vodil sestanek. Srečen, da je spet med nami, se je lepo zahvalil vsem za obiske, karte, poslano cvetje v bolnico in še posebej za darovane sv. maše za njegovo zdravlje.

Sledila so poročila odbornikov. Med tem je na željo Mica Coffelta bilo prebrano tudi zahvalno pismo bogoslovca in njegovega škofa. Misijonski krožek je namreč poslal lani \$600 za 4-letno šolanje enega bogoslovca.

Obe zahvalni pismi sta bili pisani v francoščini in tu prestavljeni v naš jezik. Škof sam v pisnu pošilja vsem sodelujočim pri delu za misijonsko stvar svoj blagoslov in se v naprej priporoča za naklonjenost. Pri pomnjanju, da ta krožek uradno še ni pod okriljem Triglava, ker to vprašanje še ni prišlo pred občni zbor Triglava. G. Ludvik Kolman je z odločno besedo predlagal, da to zadevo občni zbor sprejme, ker ni nobene razlike med krožkom in Triglavom, saj so tu in tam eni in isti ljudje, ki delajo. Velika večina navzočih je Kolmanov predlog odobrila.

Na to je Milka Modic podala izčrpano blagajniško poročilo, gospodar parka Ivan Bambič pa se je v svojem poročilu najprej lepo zahvalil vsem, ki so pomagali počistiti park. Prosil je vse Triglavčane tudi za nadaljno sodelovanje in pomoč pri delu, ki je v načrtu. V domu in kuhinji bodo polagali na cementna tla

cerkvi Marije Vnebovzete na Holmes Avenue v Collinwoodu.

Kaj lepšega smo mogli za 30. obletnico slovenske tragedije pričakovati kot takšno zrelo spoznanje in pričevanje naše mladine. Zato ji dajmo vso podporo in se udeležimo spominskih svečanosti, ki jih je naša mladina za nas pripravila.

Jože Melahar

nujno potrebne ploščice, da bo čedneje in topleje. Cement je cement, ni zdrav za noge. V kuhinji bodo montirali vodni grelec, katerega Triglavove gospodinje že vsa leta nujno pogrešajo. Ob piknikih, ko se nabere cele kupe posode, so morale doslej greti vodo za pomivanje v loncih.

Tudi cesta potrebuje popravila. Bambič pravi, da bodo vsi ti načrti izpeljani samo z razumevanjem in pomočjo vseh Triglavčanov. Stara resnica je bila in bo, da je le v skupnosti moči dosegati začrtane cilje.

Predsednik Mejač je na to opozoril na dve prireditvi, ki bosta še v tem mesecu; počastitev naših mater 18. maja in spominska svečanost 26. maja (ponedeljek). Za obe prireditvi so priprave v teku. Počastitev mater se bo pričela ob pol treh pred kapelo, spominska svečanost pa ob 11h s sv. mašo in kratkim sporedom istotam. Nato bo kosilo.

V krogu svojih domačih, sorodnikov in prijateljev sta obhajala 25 let zakonske zveze g. Toni Kveder in njegova žena ga. Tilka. Povabljeni goste sta obilo pogostila in razveselila. Bog jima povrni in ju ohrani še mnogo, mnogo let zdrava in srečna!

Slovenska kulturna radio ura, katero upravlja in vodi V. Kralj, oddaja vsako nedeljo od 11-12. na valovni dolžini 89.7 FM WUWM. Posreduje svojim poslušalcem slovensko pesem, v besedi pa kulturo našega naroda. Po Bulletinu, katerega ureja dr. Edi Gobec, profesor na Kent State University, pa seznanja vse poslušalce o velikih Slovenjih, ki so kdaj dosegali in še dosegajo visoke položaje v svetu, kar nam dostikrat niti znano ni. Prislunhite torej tej uri, naši domači pesmi in živi kulturni besedi!

Na povabilo čikaške SAVE so Triglavčani organizirali bus in se udeležili predstave folklorne skupine Kres iz Clevelanda. Predstava se je vršila v Svetostefanski veliki dvorani v Chicagu, kjer so pri dobri organizaciji rezervirali za Triglavčane posebno omizje, za kar organizatorjem od Triglavove strani najlepša hvala! Predvsem gre zahvala mladim kresovcem iz Clevelanda, ki so nam posredovali tako lep užitek, česar od nas premočni nismo imeli že leta in leta prilike videti. Če človek poleg tega še pomisli, koliko truda in časa je bilo vloženega, koliko samoodpovedi je bilo treba, ceni delo še toliko bolj. Naj velja vsem na tem mestu najlepša zahvala! Boš vas živi!

F. Rozina

Smola na dan poroke

Poročni dan je po navadi veselo dogodek, ki ga poskuša mladi par čim dlje ohraniti v kar najlepšem spominu, Leslie in Norma Ovington iz Cramlingtona v Angliji pa ga želita čim bolj prežebeti. Zakaj?

Nekaj ur pred poroko so vložili vdrli v njuno stanovanje in odnesli vsa poročna darila. Na matičnem uradu je zmanjkalo elektrike, zato je bila poroka v mračnem dnevu pri majhnem oknu. Zenin si je med poročnim obredom strgal suknjico. Po poroki je bilo kot iz šaka, zato sta mlada zakonca s svati pol ure čakala pri vežnih vratih, preden sta mogla iz stavbe in v avtomobile.

ZA SMEH

Glasbeni instrumenti

"Kaj pa počenjaš sedaj?" "Glasbene instrumente prodajam. Včeraj sem jih prodal nad tisoč." "Je to mogoče? Nad tisoč klavirjev?" "Ne, gramofonskih igel."

Sodnik A. Pryatel o slovenskih priseljencih v ZDA in o njihovem premagovanju težav

Na "Slovenskem večeru", ki ga je priredila "Slovenian Heritage Foundation" 3. maja na Cleveland State University, je okrajni sodnik August Pryatel imel govor o težavah življenja slovenskih priseljencev v preteklem in v začetku tega stoletja ter o njihovem premagovanju. Zaradi splošne zanimivosti govor prinašamo v celoti v prevodu J. Melaherja, urednika slovenskega dela Ameriškega Slovenca, glasila KSKJ.

O slovenskih priseljencih v ZDA in njihovem življenju

Govorim vam nocoj kakor eden od tistih, katerih očetje in matere so bili rojeni v Sloveniji in jaz sem ponosen na to. Vse, kar bi vam mogel o rojstni domovini mojih staršev povedati, bi bilo samo to, kar sem slišal od drugih, ker sem bil rojen in ves čas živel tukaj v Ameriki. Mnogo pa vam morem povedati iz svoje lastne izkušnje o slovenski družini in splošno o Slovencih, ki so pred mnogimi leti prišli iz Slovenije in se naselili po raznih krajih Amerike.

Naprošen sem, da govorim na tem "Slovenskem večeru". V teh 10 minutah, ki so mi odmerjene za ta govor, vas želim popeljati nazaj v tiste čase, ko so pred 50 - 60 leti prišli naši predniki v Ameriko. Ves dan so morali dolge ure in težko delati v tovarnah, ko so pa prišli zvečer utrujeni domov, niso nikoli bili preveč utrujeni, da se še ne bi zbirali na svojih večerih in se namučali pomenek v svojem jeziku. V tuji okolici so se Slovenci ob večerih zbirali in se med seboj posvetovali, kako bi se mogli najbolje živeti v to deželo z neomejenimi možnostmi za napred. Drug drugemu so radi pomagali. Na takšnih slovenskih večerih so naši predniki delali skupne načrte, kako premagovati vsakodnevne težave in so v tesni povezanosti usmerjali svoje delovanje za skupno korist v bodočnosti.



Sodnik A. Pryatel

Najprej so postavili cerkev

Najprej so sklenili in stili to, kar so tudi naredili prvi pilgrimi, namreč, da so za svoje duševne potrebe postavili cerkev, v kateri so potem v svojem jeziku in po svojih navadah častili Boga in Ga prosili, da jih vodi v tujem svetu. Od svojega uboštva so si pritrgovali, hranili in dajali - ne samo za svojo cerkev, ampak tudi za šolo, v kateri so se njihovi otroci učili brati, pisati in računati. Opeke v teh zgradbah so bile položene in prepoljene z voljo in zvestobo cerkvi in svojemu narodu.

Samopomoč v stiskah

V tistih časih so se pogosto širile epidemične bolezni. Ljudje so morali dolge ure opravljati težka ročna dela, ki so zaradi preutrujenosti povzročala srčne bolezni in druge bolezni. Mnogi so umrli tako siromašni, da jih niti pokopati niso mogli in so prijatelji in znanci morali zbrati nekaj denarja za spodoben pogreb. Ampak celo takšna dobra volja je mogla pomagati le do neke meje, ker so bili tudi časi, ko ljudje niso imeli niti najpotrebnejšega za sebe in svoje družine. Niso imeli ničesar, kar bi si mogli pritrpati in dati drugim še v večji stiski. Družine, ki so prej dajale za pogrebe drugih umrlih rojakov, čestokrat niso imele nikogar, ki bi jih pomagal za pogreb njihovega očeta. Nastala

so tudi razna izkoriščanja in je zaradi tega država prepovedala razna društva, ki so pobirala prispevke za pogreb svojih članov. Naši ljudje so poskušali dobiti zaščito pri tovarnah, kjer so delali. Ampak tovarniška zasilna zavarovanja niso hotela sprejemati ljudi, ki so morali pretežno delati, ves dan dvigati težke kose, ki so delavce do skrajnosti izčrpali. Tovarne so se otepile sprejemati v zaščito delavce, ki niso znali brati varnostnih svaril pri strojih. Zaščitili so delavce kvečjemu za malenkostne vsote posmrtninskega zavarovanja, za katere so vsak teden odbili od plače pretirane prispevke. Delavci so za svojo zaščito morali plačevati več kot je zaščita bila vredna.

Ustanovitev bratskih organizacij

Iz takšnega položaja, ko so bili naši ljudje do skrajnosti izkoriščani in nikjer niso mogli dobiti zaščite za slučaj nesreče, so zrastle naše prve bratske podpornе organizacije, ki so od takrat do tega časa ogromno dobrega storile za naše ljudi. A ko se se naši predniki vedno bolj vživljali v ameriško življenje, so se tudi pridno začeli pripravljati, da bodo postali ameriški državljani. Ni bilo lahko za mladega človeka v tujem svetu s popolnoma različnimi navadami, daleč proč od svoje ljube družine, se začeti z veseljem učiti osnovnega znanja za sprejem državljanstva. Slovenskemu človeku je bila zavest spoštovanja zakonov in javnega reda vcepjena že po poslušnosti božjim naukom in gorje vsakemu, kdor se jih ni držal, ker se je sam izločil iz družine in skupnosti. Izpostavil se je kazni sramote od svoje lastne družine, kar je bilo hujše kot postavne kazni.

Graditev narodnih domov

Z državljanstvom je bila pridobljena tudi volilna pravica. V tistih časih so bili naši ljudje brezpravni, nikdo jih ni upošteval. Dobro se spominjam, kako je bil moj oče ponosen, ko je z državljanstvom dobil pravico voliti in kako se je ob volitvah skrbno pripravljaval, koga bo volil. Pazljivo je prebiral Ameriško Domovino, zmenili so se za večerni sestanek na primerem kraju, kjer so slovenski rojaki razpravljali in sklepali, koga bodo volili. Pomislite, da takrat še nikdo ni imel svojega avtomobila, ni bilo radia in ne televizije. Ljudje so vedno bolj pogrešali prostore, kjer bi se mogli shajati, imeti sestanke in družabne prireditve. Slovenska kulturna in družabna razgibanost je naše prednike privedla do odločitve, da si morajo postaviti svoj lastni Slovenski narodni dom. Načrt je bil velik, a priprave za to so bile dolge, počasne in večkrat so morali načrte odložiti na poznejši čas. Organizacije, ki so kupile zemljišča, priskočil je na pomoč tudi poslovni svet in čisto preprosti ljudje so navdušeno kupovali delnice. Pomislite sedaj na tiste slovenske večere, ko so naši ljudje hodili od hiše do hiše in pri slovenskih družinah nabirali denar. Težki so bili takrat časi, ker mnoge naše družine niso imele dosti za svoje lastno preživljanje. A ljudje so žrtvovali in dajali. Izkazalo se je, da je bila odločitev si postaviti lasten Slovenski narodni dom najboljša in najbolj daljhoosežna odločitev.

V vsaki slovenski naselbini so si sčasoma postavili lasten Slo-

venski narodni dom, v katerem se je potem živahno odvijalo slovensko kulturno in družabno življenje. V svojih Narodnih domovih so Slovenci imeli lastne prostore za kulturne in družabne prireditve, za poroke, za sestanke in seje. Slovenski narodni domovi so postali narodna središča v slovenskih naselbinah in te varovali pred razpadom.

Da, predragi prijatelji, takšni so bili prejšnji slovenski večeri in na tistih večerih so naši predniki gradili bogato narodno dediščino, ki smo jo mi od njih prevzeli. In mi se moramo sedaj odkritosrčno vprašati, kako smo mi upravljali to bogato dediščino?

Cerkve še vedno življenjska sila v naših naselbinah

Hvala Bogu, cerkve so še vedno življenjska sila v naših naselbinah. Tam je prostor, kamor se zatekamo za pomoč v stiski, nesreči in žalosti. Cerkev sv. Vida, našo osrednjo farno cerkev, so pred nekaj časa lepo prenovili, k šoli je bila prizidana velika šolska telovadnica - avditorij. Sestre-učiteljice v farni šoli Sv. Vida so dobile novo stanovanje. Pri Mariji Vnebovzeti v Collinwoodu so Slovenci postavili krasno novo cerkev, v Euclidu so nastale nove župnije, kamor so se vpisali Slovenci in te so danes za nas bolj potrebne, kot bi bile kdajkoli poprej.

Ali smo kot ameriški državljani izpolnili svoje naloge in dosegli naše cilje? Mislim, da smo! Sinovi in hčere naših prednikov so se sami izobraževali v naših šolah in postali advokati, zdravniki, profesorji, znanstveniki, mnogo je bilo izvoljenih za župane, za načelnike policije, v mestni odbor in kot ljudski predstavniki v javni upravi. In eden med Slovenci je kot meteor na nebu zažarel - začel je kot sodnik, bil izvoljen za župana mesta Clevelanda, za guvernerja države Ohio, za senatorja v Washingtonu - to je po vsej Ameriki dobro poznani naš Frank Lausche! Po njem smo postali vsi ponosni, da smo Slovenci. Večkrat sem slišal našo mater govoriti: "Še ti poskusi, Frank Lausche je vse dosegel!"

Tudi narodni domovi še vedno žirališča rojakov

In ko sedaj zopet govorimo o naših Slovenskih narodnih domovih, sem prepričan, da so Slovenci narodni domovi po tistih letih živahnega slovenskega udejstvovanja pod njih streho sedaj še bolj priljubljeni in potrebni, kakor so nam bili kdajkoli poprej. Vodstva Narodnih domov skrbno popravljajo in izboljšujejo zunanost zgradb, prenavljajo dvorane in v njih prostorih je kar nagnetenoto veliko slovenskih aktivnosti kot malokdaj poprej. Za vse prireditve Slovenci napolnijo velike dvorane. Edini Slovenski Narodni Dom na St. Clairju v Clevelandu je dovolj velik, da more sprejeti množice ljudi, ki pridejo na gotove prireditve za počastitev zaslužnih Slovencev in Slovencev.

O vračanju domobrancev pred 30 leti

IV.

NEW YORK, N.Y. — Slovenski narodni odbor je bil zmotno prepričan, da bodo anglo-ameriške čete zasedle Slovenijo. Bila je naravno prehodno ozemlje za pohod v Avstrijo in za oskrbovanje zasedbenih sil v Avstriji. Res so bila pogajanja med Angleži in Titom za črto Trst-Ljubljana-Maribor-Gradec, ki so jo Angleži želeli zasedeti, ker bi bila nujno potrebna za uspešno oskrbovanje angleške zasedbene vojske v Avstriji. Toda Tito se je na vso moč upiral temu načrtu. Pač pa sta se Tito in maršal Aleksander, vrhovni poveljnik zavezniške vojske v Italiji, februarja 1945 v Beogradu sporazumela, da bodo Julijsko Benečijo imele zasedene angleške čete, dokler bi to bilo potrebno za oskrbovanje zasedbe-

Slovenski starostni dom

Vprašati pa se moramo, kaj je naša generacija poleg ohranjanja narodne dediščine po naših prednikih še sama storila za naših ljudi. Morda ne dovolj! Moram pa omeniti velik dosežek v našem času, ki je meni zelo pri srcu, ker je v dobro našim očetom in materam, ki sedaj preživljajo večer svojega življenja. Mi izražamo našo hvaležnost z besedami: "Vi ste skrbeli za nas, ko smo bili mladi, a sedaj vam hočemo mi pomagati v vaših starih letih!" In to je naš Slovenski Dom za ostarele. Tam je prostor, kjer morejo naši stari ljudje preživljati svoja stara leta skupno s prijatelji v slovenski domačnosti. Slovenski Dom za ostarele je postal zadnje za točišče za toliko naših starih ljudi, da so morali mnogi dolgo čakati na sprejem. Zato so prizidali še več prostorov. Pred kratkim sem obiskal ta Slovenski Dom za ostarele in videl bolnišnice sestre in zdravnike, kako so pomagali starim ljudem. Tudi zgraditev tega Doma za ostarele ni bila lahka naloga - ampak volja je bila močna. Ta Slovenski Dom za ostarele je časten spomenik našim ljudem, ki so zgradili ta Dom brez državne pomoči, s prostovoljnimi delom in s pomočjo ljudi, ki sami najbrž nikoli ne bodo v tem Domu oskrbovani. Na ta Slovenski Dom za ostarele bi nekoč mogli vzidati ploščo z napisom: Posvečen slovenskim emigrantom, ki so prišli semkaj z množico drugih, da bi bili svobodni in da s svojim delom in s svojim ravnanjem pripomorejo Ameriki, da postane vzor svobode, ki naj sije vsem ljudem na svetu.

Nocoj vam torej rečem: Ko prisostvujete koncertu v našem Slovenskem narodnem domu, ali ko obiščete ostarelega prijatelja, ste v nekem pomenu bili na "Večeru v Sloveniji". In ko zvečer ležete k počitku, vas prevzema prijetna zavest, da ste v tem dnevu pomagali k srečnejšemu jutrišnjemu dnevu tistim, ki bodo za nami prevzeli slovensko narodno dediščino. Hvala!

Beg iz Slovenije se začne

Angležev ni bilo od nikoder v Slovenijo. Namesto tega je 4. partizanska armada zasedla Istro in Julijsko Benečijo in maršal Aleksander, prijatelj in obćudovatelj Tita in njegovih partizanov, ni hotel storiti nobenega odločnega koraka proti partizanski vojski — saj jo je pa tudi sam oborožil — čeprav so partizani pred očmi njegove vojske počenjali najhujša grozodejstva in čeprav ga je Churchill nagovarjal k ostrim ukrepom proti titovcem.

Ko je Slovenski narodni odbor videl, da Angležev v Slovenijo ne bo, in da je po zasedbi Istre in Julijske Benečije po partizanih ostala pot do zapadnih zavezniških odprta le še na jugoslovansko-avstrijski meji, je sklenil umakniti se z domobranci in četniki, preimenovanimi v "Slovensko narodno vojsko" (SNV), v Avstrijo k Angležem. Vojska je bila pri kraju, obrambna Ljubljana, pred partizani bi pomenila upičenje mesta in nepotrebno prelivanje krvi, saj je Jugoslavija bila zaveznica zapadnih demokratičnih sil in po Atlantski karti ter po obćečloveškem pravu so te velesile imele dolžnost zagotoviti jugoslovanskim narodom svobodno volitve in uvedbo demokratičnega režima.

Umik se je začel 5. maja 1945. Ko je prebivalstvo zvedelo, da se vojska umakne k Angležem v Avstrijo, se je začel splošen beg. Nekateri so se še rešili v Italijo, večina se je umikala z domobransko vojsko proti Avstriji. Ljudstvo je bežalo nenadoma, kakor pred povodnjo, s polja, z dela. Mnogi so zapustili vse; člani iste družine, ki so se nahajali na različnih krajih, so vsak zase odhiteli proti tujini, samo da uidejo "osvoboditvi" od strani partizanske vojske. Nekateri deli Slovenije so bili sploh odrezani in ljudstvo ni niti moglo misliti na beg. Meje Prekmurja so bile zasedene po sovjetsko-bolgarski vojski. Novomeška skupina, ki je štela okoli 2.000 mož — je brez omembe vrednih izgub prišla do Ljubljane. Z njo se je umikalo okoli 20.000 civilnih oseb.

Partizani začasno zaprli pot

Na avstrijski strani ljubelskega predora je partizanska vojska skušala domobrancem zapreti pot do Dravskega mostu. V treh dneh, 7.-9. maja, ko je imela zasedene Borovlje in

dravski most, je razorožila veliko nemških čet, ki so se umikale v Avstrijo. Nemci se razorožili niso upirali, saj bi jih na drugi strani dravskega mostu itak razorožili Angleži. Vrh tega so jih partizani po razorožitvi mirno puščali čez most.

Pri tej priliki je padlo partizanom v roke tudi nekaj četnikov, ki so prvi prišli do mostu, in kakih 600 civilistov. Te so partizani zaprli v šolo v St. Jakobu. Ko je eden izmed njih hotel uiti, so ga ujeli in ma šolskem dvorišču mu je partizan s tesarsko sekiro preklal glavo. Tudi tri od tistih, ki so skozi okna opazovali ta prizor, so na dvorišču zaklali, za vzgled vsem drugim.

Angleži sprejeli slovensko narodno vojsko v zaščito

V petek, 11. maja, so bila pogajanja z Angleži za prehod mostu. Na angleškem brigadnem poveljstvu so generalu Krenerju, vrhovnemu poveljniku domobranske vojske, Angleži izjavili, da angleška vojska vzame slovensko domobransko vojsko v zaščito. Zahtevali so le, naj domobranci odložijo orožje, to pa zato, da ne bi prišlo do spopadov med domobranci in partizani, kajti na Koroškem so skupno z Angleži bili tudi partizanski oddelki.

Domobranci so res odložili orožje in Angleži so jih peljali na Vetrinjsko polje in partizanom niso niti dovolili, da bi jih zmerjali. Na Vetrinjskem polju so angleški tanki zastražili tako civilne begunce kakor domobranci pred partizani, ki so se v tolpah klatili po deželi in skušali mah begunci sejati zmedo in strah, jih loviti ter pobijati. Posrečilo se jim je ugrabiti zunaj taborišča več oseb, med njimi tudi zdravnika dr. Graparja, ki so ga nato ubili.

Domobranska vojska je ostala v Vetrinju do 24. maja 1945. Vsak dan so imeli svojo telovadbo, dvig slovenske zastave, prepevanje slovenskih pesmi. Bili so prepričani, da bodo v kratkem po zaslugi zapadnih velesil, katerih interese so branili s svojim bojem proti komunistom, spet doma, v novi demokratično urejeni Jugoslaviji, kakor so to zapadne velesile vsem svojim malim zaveznikom obljubljale v slavni "Atlantski karti". Razorožitev od strani angleške vojske, ki so jo smatrali za svojo prijateljico in zaveznico, (prav zato so se zatekli k njej) jih je sicer bolela, vendar so zaupali angleški politični modrosti in mirno prenašali to na videz manj prijateljsko kretinjo.

M. M. Vir

Velike napake v javnih podporah stale zvezno vlado bilijon dolarjev

WASHINGTON D.C. — Zvezna študija je dognala, da je bila zvezna blagajna v preteklem letu oškodovana za okoli bilijon dolarjev na eni strani zaradi velikih napak krajevnih in državnih uradnikov socialnega skrbstva, na drugi pa zaradi namernih ali drugačnih napaknih podatkov podpirancev.

Študija, ki je bila objavljena ta teden, kaže, da so znašale pomete v javnem podpiranju v državi Virginia nekako 23 milijonov, v Marylandu in Distriktu of Columbia pa po nekako 25 milijonov. V glavnem gre za napake pri podpiranju družin z otroci brez očeta. Letno je v tem okviru izplačanih okoli 8 bilijonov dolarjev nekako 3 milijonov družin.

Zvezna študija je prišla do zaključka, da je bilo tem družinam izplačano nekako bilijon dolarjev ali 12,5% več, kot jim po zakonu pripada. Izdatki za socialno skrbstvo neprestano rastejo, pri takem poslovanju to ni nič čudnega.

Japonski delavci v zahtevah umirjenejši

TOKIO, Jap. — Zeleznicearji, poštari in drugi državni uposlenci so po treh dneh in pol končali štrajk in pristali na novo delovno pogodbo, ki omejuje povišanja plač na 15%, komaj polovico tega, kar so unijski vodniki zahtevali.

Vlada je izjavila, da so povišanja do 15% sprejemljiva, da pa bi večja nujno sprožila nov val inflacije. Njeno stališče je prevladalo, ko so delavci v svojih zahtevah popustili v korist splošnega dobra.

Kuvajt ima milijon prebivalcev

KUVAJT. — Ta mala država ob gornjem koncu Perzijskega zaliva je izredno bogata na olju, saj trdiyo, da naravnost "plava na olju". Leta 1970 je imela 733.000 prebivalcev, sedaj jih ima že en milijon.

Po uradnih podatkih je 52,6% tujcev in med njimi imajo največji delež palestinski Arabci.

Oglašajte v "Amer. Domovini"

Carst Memorials

Kraška kamnoseška obrt
EDINA SLOVENSKA IZDELOVALNICA NAGROBNIH SPOMENIKOV
15423 Waterloo Rd. 481-2237

MALI OGLASI

SONCNA CALIFORNIA!

Okolica San Francisco išče slovensko grupo muzikantov. Union plača. Če seanimate kličite area code: 415-731-5573.

(79)

ODPRTO V PETEK 5-7

na 1094 E. 167 St. Grovewood okoliča. tri leta star zidan ranč, blizu vsega; dve velike spalnice prostor za tretjo spalnico, rekreacijska soba, polna klet. Znižana cena \$33.500. LEO E. BAUR REALTOR 486-1655. Kličite SANDRA PERKO 481-7359.

FOR SALE — 2 FAMILY

By owner, large lot, fenced yard, 2 car garage. Grovewood area. Alum. siding. \$23,900. Call 486-8472.

(78)

KUPIM

manjši električni mešalnik za beton. Kdor bi ga prodal, naj kliče po peti uri popoldne tel. št. 486-7955.

(78)

HISA NAPRODAJ

Enodružinska hiša na E. 67 St., 7 sob, alum. siding, plinski nov furnez z novo garažo za 2 avto. 431-2134

—(78)

NORWOOD RD. DOUBLE

Aluminum siding, full basement, copper plumbing, gas furnaces, garage, redecorated. \$9,000.

EDNA AVE. 2 FAMILY

5 rooms each suite, gas hot water heating system, copper plumbing, new modern baths, formica cabinet sinks. FHA-GL. \$400 down. Call Joe Lorenz.

MAINLINE REALTY

431-8182 221-9381 (78)

RADA BI SKRBELO

za starejšega možkega ali žensko na mojem domu. Kličite 341-5689.

(78)

NAPRODAJ

Radi upokojitve delikatesna trgovina z licencom C 2, V slovenski naselbini, blizu cerkve in šole. Za več pojasnila kličite 451-7487 po 6. uri pop.

(83)

Help Wanted Male or Female

JANITOR WANTED

Janitor needed at St. Mary's Church. Anyone interested call 761-7740. Living quarters available.

(x)

Wanted

Man for lawn maintenance, landscaping. Full or part time. Good pay. Must be good worker. 486-5493 7 AM or 8 PM

(78)

SKRBE PREGLED — Slika kaže citrono, ki so jo vzeli potniku na letališču Kennedy pri New Yorku, ker so na njej ugotovili nevarno rastlinsko bolezen. Poljedelski strokovnjaki pregledujejo pri vseh vhodih v deželo pazljivo, da ne bi kdo zanesel kake bolezni ali škodljivega mrčesa.

Karl H. Waggener

LETO GOSPODOVO

Roman

PREVEDEL FRANCE KUNSTELJ

Tak kaj misliš nekoč postati? vpraša. Puščavnik, slišim?

David bliskoma zakrmo s svojimi očmi, — kdo izmed vas me je izdal?

Ne, pravi, puščavnik ne. Kaj pa prav za prav? Še nikoli ni razmišljal o tem, kaj bi lahko nekoč postal. Kar koli, škof morebiti, če je to Gospodu pogodu.

No, da, škof. To bi bilo veliko ali malo, kakor vzamemo. Tedaj bi se moral David seveda še vse mogoče učiti, confiteor sam ne bi zadošoval. Mar bi David rad živel v mestu in se učil, pa dolgo vrsto let?

David pogleda škofa, — v mestu? Ondi je mati, reče počasi. Pa to je daleč, je rekla kramarica, peš ni moči tja iti.

Ne, peš pač ne. Toda saj je tudi še čas. Bova nekoliko premislila, pravi škof, midva oba namreč!

Lenka prinese kavo in torto. Obraz se ji okrogli nad dišečo belim poslopjem iz pene in smetane kakor ljubka polna luna in kljub temu zmore, da se pred škofom globoko in spoštljivo prikloni, preden prisloni desko na mizo in razdeli tase. Bog blagoslovi, pravi in se vnovič prikloni in odjadra iz sobe.

In zdaj tudi David lahko odide, če hoče, ne sme kar cele gore pred sabo takoj požreti. David precej vstane, saj ve, kaj se spodobi, patru Janezu celo ni potreba šele z obrvmi pomigati. Svoj krožnik stisne pod pazduho; Bog plačaj za vse tisočkrat, pravi, še enkrat vzdihne iz polnega grla in se obrne k vratom. Stoj! zakliče škof.

Birmansko darilo! David vendar še ni prejel botrovega darila. Pa kaj za božjo voljo naj bo to? Obleko David že ima, čevlje tudi. Škof stoji, ziblje z glavo in pomišlja, njegov obraz je čisto rdeč in izredno premeten, ko razmišlja. Nenadoma potegne svojega komornika v kot proti oknu in z njim nekaj šepeta. Komornik še enkrat prisluhne, se vleče za nos in skomiga z ramo, — kako torej? še

peta škof. Vendar ne bomo pustili, da nas tu osramote, reče.

Komornik odpne verižico od svojega telovnika, povleče iz žepa uro, jo na obeh straneh preudarno ogleduje in potem stisne Davidu brez besed v roko.

Srebrna ura, pomislite, tako svetla stvarca z odskočnim pokrovcem in z utripajočim sekundnim kazalcem. Še deset ljudi v vasi nima žepne ure in povrh tega je komaj ena od teh zanesljiva, samo za zunanji pogled so. David ima čisto zmešano glavo, nenadoma se prikloni in pritisne glasen poljub na kosmato roko svojega botra.

Dobro, dobro, pravi komornik prestrašeno, pojdi zdaj, moj otrok. Obriše si zgornji del roke ob hlače, pojdi zdaj, reče še enkrat. Bog ve, morebiti misli, da ima škof danes svoj radodarni dan —

David pa je neizrečeno srečen in ponosen. Kuhinjski krožnik odnese v svojo kamrico in takoj spet gre. Pod hišnimi vrati prežre prag, pade podolgem in srce mu odmrje od strahu. Počasi se obrne na hrbet, — ura še gre? Da, gre. Veliko vzdrži in je neutrudljiva v svojem rahlem tik-takanju, noben trenutek ji ne uide. Kako dolgo more David zadržati dih? Natančno petdeset sekund. Oh, mar noče torej nihče v vseh vasi vedeti, koliko je udarilo?

Na trgu pred cerkvijo sreča David župana. Dober dan, reče predzno.

Ali ne gredo župan k večernicam?

Kaj? Kako? Je že čas?

Tri je ura, pravi David in pritisne, da pokrovec odskoči. Tri pa dve in pol minuti.

Da, da, tudi županu lahko kdaj odpove beseda.

Pod večer škof odpotuje. Spet sedi v vozu in pozdravlja s svojim kroglim klobukom, živeli, vsi, otroci božji, veliki in majhni!

Z vrhu jesena stoji David in ne vihti samo belega robca, marveč veliko barvasto zastavo. Škof gleda gor in se smehlja in

maha z roko, še dolgo gleda to svečano ruto, ki plapolja nad drevesi, dokler voz ne zgine v dolini, polne štiri minute traja. Pa to more samo David ugotoviti natančno, komornik bi zaman segel v žep pri telovniku.

Kristina je pokopala svojega otroka. Čisto sama je šla za župnikom, blede ko smrt, v črni ženski noši. Rožni venec si je bila ovila kakor okove okoli rok in šele nekaj korakov za njo je stopal trop vaščanov, kakor da bi bila obsojenka, ki jo peljejo na morišče. Sprejaj je korakal grobar, v naročju je nesel modro pobarvano majhno krsto proti jami. Iz stolpa je kričal mrliški zvon in glasno tožil, jutro je bilo mrzlo, sivo in z megli zastrto.

Kristina je v prvi klopi stoje prisostvovala maši zadušnici, spet sama in vsem očem izpostavljena. Toda ko je župnik molil molitve, je odgovarjala na glas in jasno in je s svojim nenehnim glasom dušila mrmranje za sabo.

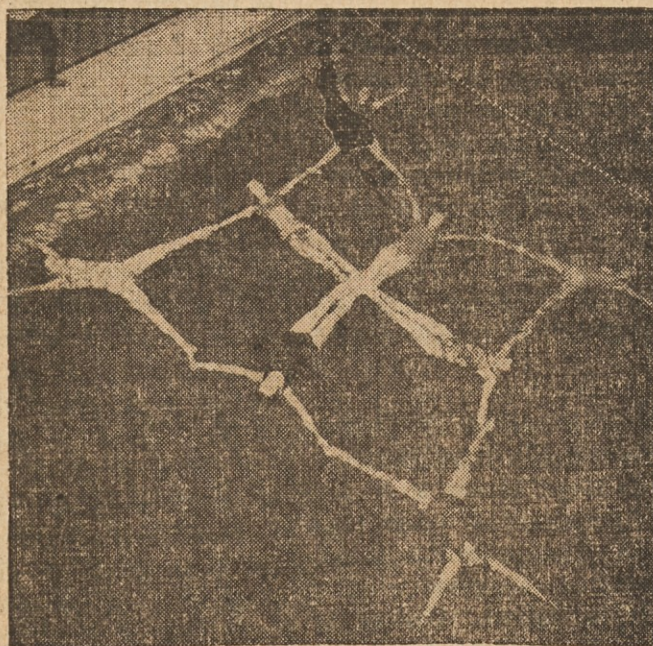
In zdaj leži mali Adam v zemlji, njegove črne oči ne bodo nikomur več v pohujšanje. Morda

ima kmet prav, in bi bili njegovi lasje sčasoma postali res svetlejši, tega človek ne ve. Bog ga je vzel sedaj k sebi in tako mora biti dobro.

Kristina spet služi na Voglu, pa ni nikaka ponižna dekla, tem-

več strogo vlada in ne vpraša, do česa ima pravico. Nekega večera pride v izbo hlapec in kolne, a iz nosu mu brizga kri. Kaj se to pravi, vpraša kmet, kdo te je tako zdelal?

(Dalje prihodnjič)



DOBRE PLAVALKE — Plavalke v Mladinski palači v Varšavi na Poljskem kažejo svoje sposobnosti v velikem plavalšču.

NOVICE- z vsega sveta

NOVICE- ki jih potrebujete

NOVICE- ki jih dobite še sveže

NOVICE- popolnoma nepristranske

NOVICE- kolikor mogoče originalne

NOVICE- ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

Ameriška Domovina

Povejte to sosedu, ki še ni naročen nanjo



Za vsakovrstna tiskarska dela

se priporoča

TISKARNA AMERIŠKE DOMOVINE

6117 St. Clair Avenue

Cleveland 3, Ohio

tel. HE 1-0628

TRGOVSKA IN PRIVATNA NAZNANILA

Vse tiskovine za društvene prireditve:

okrožnice, sporedi, vstopnice, listki za nakup okrepič.

Spominske podobice in osmrtnice.

Najlepša izdelava - Prvovrsten papir - Hitra postrežba

NAROČAJTE TISKOVINE PRI NAS!

TRGOVSKE TISKOVINE - PRIVATNE TISKOVINE



Draga nevesta!

Poročni dan naj bi bil najsvetejši, najveselejši in najlepši dan

Tvojega življenja.

Poročna vabila, s katerimi boš povabila k temu velikemu dogodku svoje sorodnike, prijatelje in drage znanke, so največje važnosti.

Poročne predpriprave zahtevajo ogromno časa in skrbi.

Pridi k nam in izberi poročna naznanila iz pravkar dospelih najnovejših katalogov, najmodernejših vzorcev, oblik, papirja in črk.

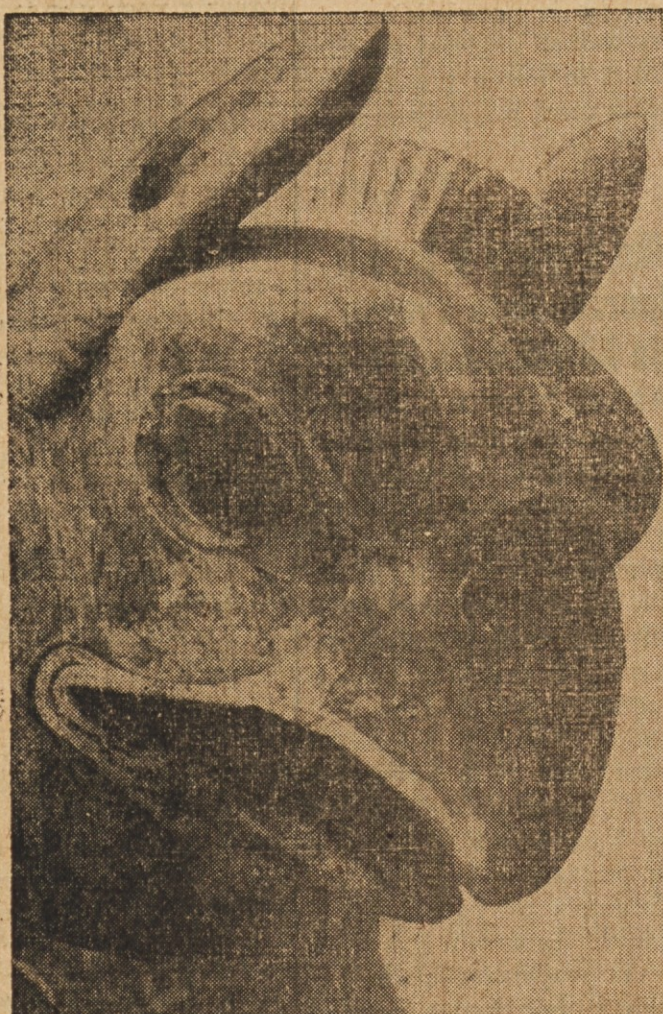
Naše cene so zmerne, postrežba uslužna.

Na svidenje!

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave.

Cleveland, Ohio 44103



STAR SIMBOL — Iranian Airlines so si izbrale za svoj simbol legendarnega ptica Homa iz starih perzijskih pravljic. Slika kaže njegovo kamnito glavo.



IZ ZADNIH DNI PRED ZLOMOM — Posnetek kaže skupino južnovietnamskih vojakov na poti na obrambne položaje okoli Saigona, predno je volja do odpora popustila in so rdeči mesto zasedli. Po svetu in v naši deželi je še vedno v teku obsežna razprava o tem, kako bi bilo, če bi bilo...

ZVEZA SLOVENSKE MLADINE V CLEVELANDU VABI NA SPOMINSKE SVEČANOSTI

V soboto, 17. maja, ob 7.30 zvečer
akademija v dvorani Sv. Vida

VABIMO NARODNE NOŠE
K SV. MAŠI

V nedeljo, 18. maja, ob 2. uri pop.
koncimirana sv. maša pri Mariji Vnebovzeti